

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Studiekammerater og bekendte

Citation: Kierkegaard, Søren: "Studiekammerater og bekendte", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 , s. 1r. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b43-txt-shoot-id98a7abe0-8ad4-4ae6-9d3c-5cde53a86502.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Fra SK · 6. juli 1835 · til P.E. Lind

d 6te Juli 35. - Kjære Ven!

Dit Brev af 27de Juni modtog jeg d. 1 Juli. Det var mig baade kjært og uventet; ikke som om det i og for sig var mig uventet, at see et Brev fra Dig; men uventet var det mig, at Dit netop skulde blive det første og hidtil det eneste, jeg har modtaget fra nogen af mine Bekjendtere, deels fordi jeg i den senere Tid saa sjelden er kommen til Dig, og mit Besøg hos Dig Dagen før jeg reiste vistnok mere maatte forekomme Dig som en Underretning, at jeg ønskede at føre dit hermeneutiske Collegium med mig paa Landet end som et Afskedsbesøg; deels ogsaa fordi Du vel havde givet mig Dit Løfte om at skrive mig til; men dog uden at bestemme: naar, hvorimod Andre, der af sig selv lovede at skrive snarest muligt, endnu tie. Denne sidste Omstændighed gjør et blandet Indtryk paa mig. Jeg var, medens jeg opholdt mig i Byen vant til at nyde en vis Opmærksomhed blandt en Deel af de Studerende, noget, der virkelig glædede mig, og som min Individualitet behøvede. Jeg nægter ei, at det røber en Svaghed, og at det tyder paa mere Styrke at kunne som saa mange Fiske opholde sig i Havets Dybder, uden at føle Trang til hyppigt som Skalden at spille paa Havets Overflade med sit Sølvskær. Heller ikke troer jeg mig saa svag, at jeg just vilde gaae under fordi hiint Element nægtedes mig, Saften og Kraften vilde vel blive den samme, men Formen vilde forandres, bestandig at møde Modstand at tilslibes paa lutter skarpe Stene furer vel Ansigtet; men berøver Een ogsaa en vis Elasticitet. Men ligesom jeg nu paa den ene Side troer, at saadanne ydre Omstændigheder kunne være gavnlige for Mange, og at de in specie have været det for mig, saa kunne de paa den anden Side ogsaa foranledige en Mængde Skud og Udvexter paa Livets Stamme, idet de Naturer, der meest trænge til den Art af ydre Begunstigelser, netop ere de, der ikke bestemt og afgjort finde i deres eget Indre betegnet den Vei, de skulle vandre, hvem Naturen ikke har lagt en port' épée paa Vuggen; men som igjenem Livets Dialectik maa arbeide sig hen til Klarhed over deres Bestemmelse. Og nu kunne da disse udvortes Omstændigheder tjene til endmere at derivere Msk. Kræfter, idet der overalt vise sig en Mængde Lygtemænd, som vinke Een snart hid snart did. - Denne Omstændighed altsaa er mig gavnlig, forsaavidt den lærer mig at fæstne mit Blik paa mit eget Indre, den ansporer mig til at gribe mig selv, mit eget Jeg, at holde det fast i Livets uendelige Vexel, at vende det Huul-Speil, hvori jeg hidtil søgte at opfatte Livet uden for mig, mod mig selv; den er mig behagelig, fordi jeg seer, jeg kan gjøre det, fordi jeg føler jeg har Kraft til at holde Speilet, om det saa viser mig mit Ideal ell. min Karrikatur, hine 2 Extremer, mellem hvilke Livet, som H: Steffens siger, bestandig svinger sig; den er mig sørgelig, fordi den lærer mig, hvor meget man kan stole paa Folk, fordi den viser mig, at hiin Opmærksomhed maaskee mere var grundet i en Frygt for mig end i Kjærlighed til og Interesse for mig. Dersom Du derfor skulde see Een ell. Anden af mine Bekjendtere, saa hils ham fra mig; men anmod Ham paa ingen Maade om at skrive mig til; thi saa behageligt ethvert Brev er mig, ligesaa ubehageligt vilde det ogsaa være mig at vide, at jeg selv muligen har fremtvunget det. Dog nok herom. Jeg vender mig til Dit Brevs Indhold. -

At Du har Hovedpine gjør mig ondt; men jeg haaber, at den ved Modtagelsen af dette Brev forlængst er forsvunden. Imidlertid burde dog netop den Omstændighed, at det er »Hovedpine, der giver Dig Leilighed til at skrive«, gjøre Dig mindre stræng i Din Fordring paa Svar. Dog det kan nu være det samme; jeg holder mig fuldkommen overbevist om, at mit Svar ikke vilde være udeblevet - endogsaa uden en saa alvorlig Paamindelse; jeg troer nok, at jeg i den Henseende vilde have baaret mig ad som den ene af Sønnerne i Evangeliet. -

Hvad dernæst alle de Ting angaaer, som Du er uenig med Dig selv om Du skal skrive, saa er jeg fuldkommen enig med mig selv om ikke at svare paa dem.

Med Hensyn til Dit Klamerie med Ussing er det mig umuligt at sætte mig ind i Sagen, da jeg nu i al den Tid, jeg har været her, ikke har seet en Avis. Imidlertid er det mig kjært, at Du har taget fat paa ham; thi jeg ærgrede mig over den Maade, hvorpaa han svarede den oprindelige Forsvarer af Brøndum. Vel fortjente denne et lille Rap for sit pathetiske Forsvar; men Ussing fortjente alvorligt at gjenemhegles for sin listige Maade at tage den Sag paa. Det var derfor min Hensigt at skrive imod ham; men min Reise forhindrede mig, og Een af mine Bekjendtere, som jeg satte det i at skrive omtrent hvad jeg ønskede skrevet, har nok undladt det. Jeg vilde nemlig vise ham, at hele Hemmeligheden ligger i en Fortielse af en Deel af hans foregaaende Tale. Dette er da forresten ligegyldigt, da Du har bragt ham saavidt, at han har tilstaaet, at have Uret. Hans senere Opførsel er det vel bedst at lade ubemærket.

Da nu mit Brev ikke tillader mig at skrive Mere, og jeg ikke vil forvende Dig ved at skrive 2 Breve paa eengang, saa vil jeg afbryde for denne Gang. En Deel ønskede jeg rigtignok at skrive angaaende Slutningen af Dit Brev - dog derom ved Leilighed, maaskee jeg ogsaa forandrer min Anskuelse i saa Henseende. Tak for Dit Brev og lev vel.

Din
S. A. Kierkegaard
Til

Hr Stud: theol:Lind
St Giertrudstræde.

i Kiøbenhavn.

Fra SK · 7. dec. 1837 · til Chr. Agerskov

d. 7 Dec. 37. Kjære!

Hermed sender [jeg] Dem engang (tandem aliquando) de Penge, De engang (olim fordum), og hvorfor jeg herved takker Dem ret meget og, idet jeg tillige beder Dem undskyldte at det har varet saa længe, hvilket jeg er vis paa De gjør; thi Deres Delicatesse som Creditor kunde næsten friste Folk til at vedblive at være Debitor. For denne sidste takker jeg Dem derfor isærdeleshed.

Deres

S. Kierkegaard.

P.S. Giv mit Bud paa en Stump Papir en ell. anden Hieroglyph tilbage som Tegn paa, at De har modtaget dette. Jeg kommer snart personligt for at besøge Dem; men jeg ønskede ikke at aflægge Visiter i Forretnings-Trav.

Fra SK · stemplet 18. nov. 1841 · til P.J. Spang

Kjære Pastor Spang!

Endnu har formodentlig Byen ikke givet Dem Leilighed til at glemme Navnet Kierkegaard, om end den Person i Byen møder Dem saa forandret, saa ukjendelig, at De neppe vil vedkjende ham. Det er derfor egentlig mod mit Princip nu at skrive, da dette først bør skee, naar man kan beregne, at man begynder at glemmes. Denne Glemsel havde jeg desuden regnet paa af en anden Grund, fordi jeg smigrede mig med af denne Nat ved Deres Kunst engang imellem i et eensomt ubeskjæftiget Øieblik, især paa Deres Værelse, at manes frem i poetisk Skikkelse, efter at jeg nu formodentlig tidt nok er bleven fremkoglet: til ævig Spot for Forræderen etc., - »formodentlig«, siger jeg; man skulde troe, at jeg bedst maatte vide det, at der dog ved hver sli Operation maa foregaae Noget i mig, der antydede, at det skete. Dette er imidlertid ingenlunde Tilfældet. Thi saa villig jeg møder, saa uhyre Sympathie jeg har endog for den fjerneste sympathetiske Berøring, ja Tanke, saa lidet formaaer man over mig, naar jeg ikke vil. Dersom der ikke havde været andre Ting, der havde bestemt mig, saa var jeg ikke reist, jeg er ikke vant til at gaae afveien for et Opløb. I fjorten Dage fristede jeg Byen paa alle Maader; ikke en Sjæl vovede at sige mig endog det fjerneste Ord. Jeg gik bort og Konversationens Sluser aabnede sig, og endnu drypper det vel fra Tagene. Hvad gjør Sibbern? Jeg vil dog formode, at det Sunde og Ophøiede, der er i ham, har vundet Seir igjen, eller har han virkelig stillet sig i Spidsen for Kjællingsladdren og Theevandsknægtene? Og hvad Fare er der saa paa Færde? Jeg er jo ikke mere i Byen, og om jeg var der, saa vilde jo Sibbern dog i det mindste i egen Indbildning være Mand for at forhindre mig fra at nærme mig nogen Pige. Og skulde der være Flere af samme slette Art som jeg, saa kunde jo Sibbern nedlægge sit Embede og lade sig engagere som »Onkel« eller Familie-Sauvegarde mod et billigt Honorar; han kunde jo være til Hest for desto hurtigere at komme omkring. I saa Fald kunde han lade mig faae hans Embede, saa var jo Alle vel tjente og jeg gjort uskadelig; thi en Professor i Philosophie, - det veed Sibbern godt, - gjør jo ikke Sligt. Skulde han være kommen til Fornuft, saa hils ham fra mig. Skulde De ellers træffe paa Nogen, han kjende mig eller ikke, der er i travl Virksomhed for at spolere mit gode Navn og Rygte, saa hils ham fra mig, siig, at jeg har bedet Dem at hilse Enhver, der erindrer mig; gjør det dygtig tørt, saa kan Situationen blive ret morsom.

Her i Berlin lever jeg med en overordenlig Præcision. Præcise Kl. 10 kommer jeg i en bestemt Krog for at l- m- V-. Det er nemlig den eneste paa et uhyre Territorium, hvor man ikke ved et Opslag erindres om, hvad man skal men ikke maa. Jeg tænker derved paa Justitsraad Hiorthøy i Kjøbenhavn; ved et bestemt Klokkeslet stod han ogsaa paa et bestemt Sted for at l- s- V-. Det var nu mere paa Grund af en almindelig Samvittighedsfuldhed; her er det reen Nødvendighed. I denne moralske By nødes man næsten til at gaae med en Flaske i Lommen, uagtet det ellers ansees for umoralsk, men det forstaaer sig: det er da ogsaa af meget forskjellige Grunde. Jeg kunde udbrede mig meget vidtløftigere om denne Sag; thi den griber forstyrrende ind i alle Livsforhold. Naar to Mennesker spadserer sammen i Thiergarten og den Ene siger: undskyld et Øieblik, saa er den Tour dermed forbi; thi saa maa han gaae helt hjem. Næsten alle Mennesker i Berlin gaae derfor i nødvendige Ærinder. Naar dette er besørget, saa kommer jeg hos min Conditør, - det Bedste, jeg har fundet i Berlin. En Conditør, der har bedre Kaffe end man faaer den i Kjøbenhavn, flere Blade, ypperlig Opvartning. Saa længe han er i Berlin, kan jeg aldrig lide af Hjemvee. Dog, jeg tænker allerede paa

Adskillelsen. Han bliver der formodenlig, men jeg maa engang forlade ham. Saaledes er Livets Gang; vi mødes og lære hinanden at kjende, vi lære at sætte Priis paa hinanden (det forstaaer Sparganapani – det er hans Navn, – meget godt) og saa maa vi adskilles, og der bliver intet Mellemværende tilbage. – Gaderne ere mig for brede, og saaledes er ogsaa Steffens' Foredrag. Man kan ikke see over fra den ene Side til den anden, ikke holde Oversigt over de Forbigaaende, ligesaa med Steffens' Foredrag; men det forstaaer sig: de Forbigaaende ere overordentlig interessante, ligesaa med Steffens' Foredrag. Jeg synes, at Steffens ligner Reitzel? Har De nogensinde seet ham, – jeg mener ikke Reitzel, men Steffens.

Schelling er begyndt men under en saadan Larmen og Støien, Piben, Banken paa Vinduerne af dem, som ikke kom ind af Døren, for et saa sammenstuvet Auditorium, at man næsten fristes til at opgive at høre ham, hvis det skal blive ved. Jeg var kommen til at sidde mellem Notabiliteter – Prof. Werder og Dr. Gruppe. Schelling selv er en høist ubetydelig Mand at see til, han seer ud som en Rodemester; imidlertid lovede han at forhjælpe Videnskaben og os med den til den Blomstren, den længe har fortjent, den høieste, den vil opnaae. Det kan nu være glædeligt nok for en gammel Mand; for et ungt Menneske er det altid betænkeligt i saa ung en Alder at blive samtidig med denne sjeldne Blomst. Imidlertid har jeg dog sat min Lid til Schelling og vil med Livsfare vove endnu engang at høre ham. Maaskee det allerede kommer til Blomstring i de første Timer, og saa kan man jo med Glæde sætte sit Liv til.

Hvorledes befinder De Dem? Er De vel, sund og stærk? Dersom De har Leilighed, saa lad mig vide noget derom.

Lev vel!
Deres
S. K.

Fra SK · 8. jan. [1842] · til P.J. Spang

[Berlin,] d. 8. Januar.

Kjære Pastor Spang.

Glædeligt Nytaar. Item ønskes Dem, at Deres uvisse Indtægter maae i Tal staae i Forhold til mine Breve, i alt Andet være saa forskjellige som muligt derfra. Thi ligner ikke mine Breve uvisse Indtægter? Uvisse ere de, det vil De dog ikke nægte, Indtægter ere de, men saa uvisse, at man let bliver uvis (ikke sandt?) om det er en Indtægt, – saa det kan man kalde uvisse Indtægter. I denne Henseende ønsker jeg, at Deres uvisse Indtægter ikke maa ligne mine Breve. Derimod var det vel muligt, at De ikke nu igjen havde ventet Brev fra mig; i denne Henseende ønsker jeg, at den uvisse Indtægt maa ligne mine Breve.

Jeg har nu siddet hjemme den hele Formiddag, har læst i adskillige lærde og curieuse Skrifter, Kl. er omtrent 1, jeg spiser først til Middag Kl. 1³/₄, jeg har lagt Bogen tilside, tændt mig en Cigar, da falder det mig ind, at det kunde være passende at aflægge Pastor Spang en Visit. Scenen bliver, hvad jeg beklager, ikke paa Deres Værelse, men paa mit. Fra dette Standpunct maa De betragte mit Brev og overhovedet mine Breve. Jeg troer jeg er i denne Henseende en ret god Korrespondent; mine Breve have alle mulige gode negative Egenskaber, og naar De seer mit Segl for et Brev, saa kan De ganske trygt modtage det. Naar et Brev ikke er frankeret, saa kan man stundom blive raadvild, om man ikke heller skal lade Postvæsenet beholde det, om dets Indhold virkelig er de Penge værd; – jeg frankerer altid og søger i den Henseende ikke blot at danne mig efter men endog at overgaae hiin store Viismand Socrates, der aldrig tog Penge for sin Underviisning; jeg siger jeg overgaaer ham, skjøndt det egentlig er urigtigt, thi jeg [overgaaer?] blot hans Idealitet ved at give Penge til, thi da det, jeg har at sige, staaer i intet Forhold til det, Socrates havde at sige, saa vilde jeg ikke blot overgaae ham men end ikke danne mig efter ham, hvis jeg anlagde samme Maalestok. Jeg overgaaer ham altsaa derved, at jeg endog giver Penge til, men denne Overgaaen er dog egentlig kun Udtrykket for, at jeg stræber at ligne. Gud veed, om mine Bestræbelser i denne Henseende lykkes mig, og om jeg ikke slipper for let dertil ved blot at frankere. – Den Vanskelighed ved Frankeringen kjender Alle, men erfarne Folk som De og jeg kjender endnu en anden. Naar jeg modtager endog et frankeret Brev, men jeg kun skjønner eller aner, at det er et Brev, som fordrer Svar, saa bliver jeg let raadvild, og saaledes gaaer det formodenlig ogsaa Dem, om man skal modtage det, eller om det ikke var bedre, at lade Postvæsenet beholde det. Efterhaanden som Verden stiger i Kultur, tænker jeg at det bliver Skik, at man faaer Lov at see i Brevene om der skal svares eller ikke og derefter afgjøre, om man vil modtage dem eller ikke; eller man kan indføre et Mærke, som anbringes uden paa Brevene. Ogsaa denne negative Egenskab: ikke at koste Svar har mine Breve, og derfor kan De altid sikkert tage dem i Haanden.

De seer, at min Reise udvikler og danner mig; De seer, at der er foregaaet en stor Forandring med mig, den nemlig, at jeg uforandret bliver den samme.

Hvad Nyt, vilde De formodenlig spørge. Litterære Nyheder har vi ikke mange af, undtagen Schellings

Optræden, som endnu bestandig vedbliver at vedligeholde Nyhedens Interesse. 2det Bind af Hegels Encyclopædie er udkommet, og Michelet har tilladt sig, uden at vise Foreningen den, at skrive en Fortale, hvori han noget haardt angriber Schelling. Det var kort før Juul. Jeg havde ventet, at Schelling, der paa sine Forelæsninger er meget polemisk, havde ladet falde et Par Ord af til ham; det er imidlertid ikke skeet. Signalet synes ellers herved at være givet til [Strid?]. Schellings Stilling er ikke behagelig; han er draget ind i Hoffets Interesse, dette gjør hans Optræden lidt forhadet, og er naturligviis som ethvert uadvortes Hensyn altid skadeligt. Hegelianerne puste til. Schelling seer saa bister ud som en Eddikebrygger. Man behøver blot at høre ham sige: ich werde morgen (han udtaler det i Modsætning til Berlinerne, der udtale g meget blødt, meget haardt som k: morken) fortfahren, for at faae en Forestilling om hans personlige Forbittrelse. – Forleden kom han en halv Time for sildig. Jacob v. Thyboe kan ikke have sat et forfærdeligere Ansigt op i Beleiringen ved Amsterdam end det, Schelling skar og gav sin Vrede Luft i nogle Angreb paa Indretningen i Berlin, at der ikke var offentlige Uhre. For at gjøre det godt igjen vilde han læse lidt over Tiden, Sligt taales ikke i Berlin, man skrabadede og hyskede, Schelling blev rasende og udbrød: er det mine Herrer Tilhørere ubehageligt, at jeg læser, saa kan jeg gjerne høre op: ich werde morken fortfahren. Slige Smaatræk er vel Ubetydeligheder, men jeg skriver jo ogsaa Ubetydeligheder. – At give en Fremstilling af hans Lære og de Modificationer, Identitets-Systemet har antaget, lader sig ikke gjøre i et Brev.

Werder spiller med Kathegorierne ligesom den stærke Mand i Dyrehaugen med 2, 3, 40 Punds-Kugler. Det er forfærdeligt at see til, og man fristes her som i Dyrehaugen undertiden til at troe, at det er Papirs-Kugler. Han er ikke blot Philosoph men ogsaa Digter. Han har skrevet et uhyre Stykke, som hedder Christopher Columbus, der, uagtet Censor har strøget 600 Vers, varer fra Kl. 5½–10; ogsaa i en anden Forstand varer det endnu længere, thi Stykket selv varer i 14 Aar, og forsaavidt maa man jo rose hans Korthed. Det blev første Gang givet igaa Aftes, men man kunde ikke faae Billet.

Tiden er nu forbi, og jeg har jo Werders advarende Exempel til at bestræbe mig for Korthed.

Jeg lever ret vel, ønsker Dem det samme af bedste Hjerte. Forsaavidt det en enkelt Gang paa Deres Værelse skulde synes Dem, som om Døren gik op, og jeg i min egen Tyndhed og med min tynde Stok kom ind deraf, saa lad dette lille Brev være et Forsøg paa at holde Dem et Øieblik skadesløs, hvis De et Øieblik skulde savne Noget ved at Døren ikke gik op. I ethvert Tilfælde være dette lille Brev Dem et haandgribeligt Vidne om, at jeg er til, og at jeg tænker paa Dem, og at jeg forbliver

Deres hengivne
S. Kierkegaard.

Fra SK · udateret [1846-47] · til Christiane Ph. Spang

Kjære Fru Spang!

De seer jeg iler – jeg tænker nemlig som saa: jeg vædder paa, at jeg ellers glemmer det.

Deres
S. Kierkegaard.

Næsten skammer jeg mig ved, at jeg ikke kan tilveiebringe en smukkere »Seddel«; dog det forstaaer sig, det bliver jo Bankens Sag, – og naar man er en saa interessant Forfatter som National-Banken i Kjøbenhavn (o, hvo der var saa interessant!), saa kan man sagtens være ligegyldig ved det Udvortes. En stakkels Forfatter som jeg derimod, hvis Skrevne ikke har det indre Værd som Bankens, han skriver sine Ubetydeligheder – paa godt Papir.

Fra SK · udateret [1846-47] · til Christiane Ph. Spang

Kjære Fru Spang!

Ja vist er jeg »uberegnelig«, og tænk Dem, nu er jeg endogsaa bleven mig selv uberegnelig, eller idetmindste mit Besøg i Deres Huus uberegneligt for mig selv. Just igaaftes havde jeg saaledes beregnet, at jeg vilde besøge Dem. Hvad jeg derimod ikke havde beregnet var, at jeg ikke blev lukket ind af Gadedøren, uagtet jeg baade ringede – og ventede. De vil selv indsee, at naar man paa den Maade er forhindret i at besøge Dem, eller rettere, at naar man til alle de andre Forhindringer endnu føier denne, saa har Besøgets Uberegnelighed naaet sit uberegnelige Høieste. – Dog lader os ikke fortvivle, lader os arbeide med forenede Kræfter: jeg ved tiltrods for alle Forhindringer at komme til Gadedøren, De ved at lade den aabne for mig, – saa lykkes det vel igjen med Besøget.

Deres
S. Kierkegaard.

Fra SK · udateret [1846-47] · til Christiane Ph. Spang

Kjære Fru Spang!

Formodentligen troer De..... ja lad os nu ikke dvæle derved; Alt hvad De saaledes kan troe befæster ingenlunde Troen, alt nærer kun Tvivlen om min Troskab. Sagen er i en vis Forstand ganske simpel og dog i en anden Forstand besynderlig nok; det falder mig nemlig hyppigt paa Sinde: Gud veed hvorledes Fru Spang har det, men det falder mig altid ind paa en forkeert Tid. Næsten hver Aften præcise Kl. 9½ banker der en mindende Tanke paa hos mig og siger: husk dog paa at gaae op til Fru Spang; men næsten hver Aften præcise Kl. 9½ staaer jeg paa Frederiksberg-Bakke. Selv om jeg da vilde ile til Kjøbenhavn, det blev dog for sildigt. Imidlertid foresætter jeg mig den næste Dag paa en Tid, hvor jeg er Deres Bolig noget nærmere, at indhente det Forsømte; men see, saa gaaer det mig af Glemme, indtil Aftenen kommer og Klokken bliver 9½, – og jeg staaer angrende paa Frederiksberg-Bakke. Min Omvendelse fører heller ikke til Noget, uagtet jeg som sagt ved det Klokkeslet vender mig om og gaaer til Byen. Igaaraftes indtraadte ganske rigtigt det sædvanlige Phænomen; men da jeg nu er bleven mistroisk mod mig selv, skriver jeg Dem herved til, af Frygt for at iaften den gamle Historie skal begynde forfra.

Nu Eet Spøg, et Andet Alvor, det vilde sandeligen gjøre mig ondt, om De paa nogen Maade lagde mig min Skjødsløshed til Last. De kan let forstaae, at det vilde gjøre mig meget mere ondt, end om noget saadant var hændt mig med Deres Mand; thi han kunde jo have fanget mig op paa Gaden. Men en »virkelig Enke«, som Skriften siger (og dertil fordres, at det virkelig var en Mand der døde, og at den Efterladte har en sand Forestilling om sit virkelige Tab; ellers følger det ingenlunde af sig selv, at enhver Kone, hvis Mand er død, er en virkelig Enke), der sidder hjemme med Savnet og Sorgen i sit Huus: hun er naturligvis berettiget til at gjøre ganske andre Fordringer. Jeg indrømmer det; og visseligen, det var neppe faldet mig ind at skrive saa langt et Brev til Deres Mand for at gjøre Undskyldning. Men De maa jo kjende min Indolents fra tidligere Tid, og i Varme kan den især udvikle sig til en høi Grad.

Altsaa, lad dette Brev gjøre Fyldest for min Udebliven; og naar De har læst det, lad det saa være Dem, som havde jeg idag været hos Dem; – maaskee kan saa Brevets Størrelse faae Magt over mig, saa jeg kommer en af Dagene, skjøndt jeg Intet lover. Men i min Faveur maa jeg dog erindre om, at jeg ellers saa godt som aldrig skriver til Nogen, saa man kan slutte sikkert, at De maa ligge mig meget paa Sinde, siden De nu modtager dette Brev fra

Deres
S. Kierkegaard.

Fra Christiane Ph. Spang · udateret [1846-47] · til SK

Mandag Morgen.

Hvor Taagen dog kan omtaage et sundt Begreb, kjære Herr Magister! Først idag har jeg begrebet, at jeg ved Hjælp af et Brev dog maaskee kan faae besvaret et Spørgsmaal, som jeg hele forrige Uge har grundet over. Jeg har hver Dag studeret Aviserne, altsaa ikke seet Dem dødmeldt. Er De syg? eller forsager De? Hellere vil jeg næsten troe det Første – med Deres Tilladelse! Jeg har desværre ikke stor Respect for Folks Udholdenhed eller Trofasthed, saa jeg nødig giver Slip paa den, hvor jeg engang troer at have fundet den. – Derfor siig til: Enten – Eller! Visheden er dog i ethvert Tilfælde det Bedste og i dette, haaber jeg, det Bedste.

Deres
C. Spang.

Fra SK · udateret [1846-47] · til Christiane Ph. Spang

Kjære Fru Spang!

Hvorfor et Enten – Eller? Skulde dette ikke være en Donkraft, med hvilken det som bekjendt er allervanskeligst at løfte Livets Ubetydeligheder, hvorfor man da heller ikke ordentligviis bruger denne Vægtstang til daglig Brug. Thi sandt nok, hvad formaaer ikke en Donkraft at løfte – men at løfte en Fjæder ved Hjælp af en Donkraft lader sig dog ikke gjøre. Betænk dog hvad det vil sige at sætte saa stærke Motiver i Bevægelse. Sæt nu, jeg med den uhyre Fart af Deres lille Brev kom styrtende hovedkulds ind af Døren, rev Alt overende, bringende Skræk og Ødelæggelse med mig! Det er, som bekjendt, langt lettere at mane Aander frem, end at mane dem bort igjen – sæt jeg bliver siddende til langt ud paa Natten: var De tjent dermed?

Og vær saa forvisset om, at enten jeg kommer iaften eller ikke kommer, saa er jeg bestandigt i Forhold til Deres Huus en Kommende.

Deres
S. K.

Fra Christiane Ph. Spang · udateret [1851] · til SK

Tirsdag.

Maa jeg, kjære Magister! ligefrem spørge Dem, har De Øehlenschlägers Erindringer? og vil De i det Fald laane mig dem? men kun hvis De gjør det, med god Villie, og det ei haster med at sende den tilbage. –

Jeg vil ikke fortælle Dem, at jeg, at vi, savne Dem, thi det veed De godt. – Jeg sender Dem kun en venlig Hilsen.

Deres hengivne
C Spang.
Herr
Magister Kirkegaard.

Fra J.F. Giødwad og SK · 25. og 27. dec. 1845 · til P.L. Møller

Kbhvn $\frac{27}{12}$ 45

Hr. Mag. Kierkegaard tilsendte mig for nogle Dage siden
et forsejlet Brev, som i hans Fraværelse var blevet afleveret
paa hans Bopæl, skjønt adresseret til Victor Eremita.
Jeg tilstillede strax Adressatus Brevet, og fra denne har
jeg modtaget en Billet, hvoraf han har bedet mig at sende Dem
en Copi, som hermed følger

Hr. P. L. Møller

erhødigst
Victor Eremita

Copi

Minstarede!

[1ste Julidag]

Jeg modtager jeg gennem Hr. Gjølwald Deres meget ærede og
fremtroget Billet. Mit svar er til Dem som til enhver Anden, der
giver eller har givet mig Forslag i denne Retning: jeg har aldrig noget
færdigt, og jeg binder mig aldrig ved noget Løfte

Sans erhødigst
Victor Eremita

ærbødigst
J. F. Giødwad
S T.
Hr. P. L. Møller

Copi
Høistærede!
1ste Juledag

Idag modtager jeg gennem Hr. Giødwad Deres meget ærede og fortrolige Billet. Mit Svar er til Dem som til enhver Anden, der gør eller har gjort mig Forslag i denne Retning: jeg har aldrig noget færdigt, og jeg binder mig aldrig ved noget Løfte

Deres ærbødige
Victor Eremita

Fra SK · udateret [april 1846] · til H.P. Kofoed-Hansen

Høistærede!

Det vil maaskee et Øieblik forundre Dem, naar De af Underskriften seer fra hvem dette Brev er; og naar saa dette er skeet, vil det dog maaskee glæde Dem, at det er fra Den, fra hvem dette Brev er, hvilket igjen vil være Den kjært, fra hvem dette Brev er.

Summa summarum, og til Sagen. Dersom De levede i Kjøbh., vilde jeg formodentligen en Dag realisere en længe paatænkt Plan – Ak, thi der synes at være en Skjebne over Udførelsen af de længe paatænkte Planer, og det Eneste der trøster mig er at mine længe paatænkte [Planer] aldrig forholde sig til min Arbeiden, men ene til hvad der dog ogsaa burde gøres: at aflægge et Besøg, hilse paa Den og Den, modtage den og den Invitation o: s: v: Altsaa, dersom De levede i Kiøbh. havde jeg formodentligen ved Hjælp af et Indfald taget Sagen paatvært og var kommen hovedkulds ind af Døren til Dem. Muligen var jeg da endog falden ind af Døren, og havde raabt med Ugelspegel: det Hastværk har Fanden skabt. De veed formdl. at der fortælles om U., at han blev sendt i Byen af hans Madmoder for at købe en Pægel Viin, at han derpaa udeblev i 4 Aar, indtil han en Dag kom styrtende ind i Stuen, faldt og slog Flasken istykker og raabte: Det Hastværk har Fanden skabt.

Men da De nu ikke boer i Kiøbh., saa maa jeg gjøre noget Andet: nemlig ved Hjælp af et Brev see at realisere en længe paatænkt Plan. Skjøndt jeg nemlig (netop for ganske og ganske consequent at kunne tilhøre den Idee, hvilken jeg har den Ære at tjene) kun saare lidet indlader mig med noget Menneske, ja endog undgaaer enhver Forbindelse: saa følger deraf ingenlunde, at jeg forbliver uvidende om hvad der skeer om mig, ei heller, at jeg, uden Sympathie og uden villig Anerkjendelse af virkelig Dygtighed, erfarer hvad der tildrager sig. Netop i denne Anledning har jeg oftere tænkt paa Dem, og tænkt paa, under hvor utaknemlige Vilkaar De arbejder som Forfatter, og at De alligevel bevarer Lyst og Energie. Sligt interesserer mig saare meget, thi jeg er ingen Ven af Kjælenskab, og som jeg ikke selv føler Trang hverken til Beundringens varme Omslag ell. Begunstigelsens Løkkemad: saaledes er det mig en Glæde og en Tilfredsstillelse at see en Anden, der, »proprio Marte, propriis auspiciis« realiserer noget Lignende.

Som det da er Skik og Brug og ret hensigtsmæssigt, at Soldaterne paa de farefuldere Poster i Nattens Mørke engang imellem raabe til hinanden: saaledes ønsker jeg dette lille Brev fra min Side betragtet som et Tilraab; og skal det glæde mig, om det er Dem kjært, at der raabes saaledes.

Jeg haaber De befinder Dem vel, og finder Tid og Lyst til at arbeide. Selv befinder jeg mig, Gud være lovet, fortræffeligt. Kun Eet vilde være istand til at matte min Sjæl, det er, hvis jeg blev Gjenstand for en triviell og fad og leflende og saglende Beundring. I den Henseende har jeg derfor altid søgt pro virili at værgе mig, og jeg haaber nok det skal lykkes mig; men lykkes det: da gaaer Dandsen let gennem Enge. Fra dette Synspunkt seet har naturligviis mit Vilkaar som Forfatter et Fortrin for Deres, thi det hører netop med til min Existentses Idee, at Arbeidet er uden enhver Løn – thi da just dandses der til Gudens Ære.

Anderledes derimod med en Digter, der baade maa ønske og har et billig[t] Krav paa, at hans Arbeide ikke er en utaknemlig Møie. See, derfor mener jeg, at Deres Vilkaar er utaknemligere end mit, og netop derfor glæder det mig at De holder ud, og netop derfor har jeg Lyst til at raabe til Dem. Det har ogsaa glædet mig, at der dog endeligen kom en Anmeldelse af Deres »Kjød og Aand«, en udførlig, en velvillig. For mig har denne Anmeldelse tillige betydet noget Andet, thi den har mindet om, hvad jeg ikke vil kalde en længe paatænkt Plan, men dog et Ønske, jeg har haft, selv at anmelde denne Bog. Det havde jo i en vis Forstand kun været Gjengjæld, Lige for Lige – men jeg haaber, at dog ogsaa et Venskab kan holde uden dette nøiagtige Lige for Lige.

Med alle gode Ønsker for Deres Stræben, at der baade maa findes Tid til Arbeidet og Lysten lykkeligt findes i Arbeidet, sender jeg Dem denne lille Hilsen. Den er, om man saa vil, en ualmindelig stor Interjektion, et Udraab, der selv tillige er Udraabstegnet. Fortsættelse kan der vanskeligt blive Tale om; men jeg har i disse Dage holdt Fyraften, og derved faaet Tid til Eet og Andet, og har jeg bestandigt haft in mente, at et Tilraab til Dem hørte med hertil.

Venskabeligst
S. Kierkegaard

Fra H.P. Kofoed-Hansen · 11. juli 1851 · til SK

De venter vel neppe Brev fra mig; det skulde glæde mig om De gjorde det, thi saa vidste jeg da at mit Brev fandt sin Plads. Men jeg har jo Lov til at holde mig forpligtet til at skrive Dem til; denne Consequens af at tage sig af Folk kommer De til at underkaste Dem idetmindste denne Gang hvad min Person angaaer.

Thi om jeg end ikke – hvad De jo spaaede mig – her har tænkt mere paa Dem end jeg gjorde i Kjøbenhavn – det vilde ikke have været mig let at fyldestgjøre denne Spaadom – saa har jeg dog vel ialfald tænkt ligesaa meget, og denne Tænken er stegen eftersom jeg efterhaanden blev vant til de nye Forhold og fik gjort Alting mere og mere dagligdags omkring mig. Og nu er snart Alt igjen dagligdags omkring mig; jeg har vænnet mig til – saa nogenledes at sige – at være hverken Kjød eller Fisk ∴ hverken dansk eller tydsk Præst men begge Dele tillige, fremdeles har jeg vænnet mig til at være Ægtemand. Hvad det Sidste angaaer, saa er der jo en Hær af Muligheder, hvad det Første angaaer, saa vil det vel blive som det er indtil Tydskerne igjen engang falder paa at oprøre Vandet for os. Saa kan det nok være at det Sidste bliver værre end det Første; saaledes troer jeg.

Hveranden Søn- og Helligdag præker jeg i det tydske Sprog hveranden i det danske; det er en uheldig Omstændighed, om man end kan sige, hvad jeg til min egen usigelige Forbauselse har kunnet sige lige fra Begyndelsen af, at det er mig lettere at udarbejde en tydsk Prædiken end en dansk. Kan De løse den Gaade? I Begyndelsen var det mig besværligt at holde en tydsk Prædiken, fordi jeg ikke turde undvære Papiret. Jeg var nærvæd i Fortvivlelse at tage Papiret igjen ogsaa paa dansk indtil jeg lod Desperationen tage en anden Retning og lagde det tilside ogsaa paa tydsk. Siden den Tid er det mig ligemeget, hvilket Tungemaal jeg skal bruge. Hvad der er mig piinligt og besværligt er nærmest kun Afvexlingen og det, at jeg frygter for, mit danske Sprog dog omsider maa lide derved.

Hvad her almindeligviis og fornemmelig fordres af en Præst er, at han kan spise og drikke godt og tale gemytligt og jovialt med Folk navnlig ved Barnedaab og Bryllupper samt Begravelser. Hvad Andet han kan præstere ansees for mindre vigtigt; i Kirke gaae meget faa. Kirken er en af de smukkeste, jeg har seet; bygget i en reen, ægte gothisk Stil.

Af Ovenstaaende vil De ogsaa kunne forstaae, at jeg i Regelen er mere tilfreds med mine tydske Prædikener end med mine danske; det er et Faktum, der mange Gange har bedrøvet mig. Oftere har jeg troet at have holdt en virkelig god Prædiken paa tydsk; næsten aldrig har jeg haft denne Følelse hvad de danske angaaer. Imidlertid – jeg mener at turde sige eller formode om mig selv, at jeg i det Væsentlige har vundet som Prædikant, i Udviklingens Klarhed – rigtignok desværre især paa tydsk – og i Foredragets Liv. Jeg haaber at kunne sige det til denne Time, jeg haaber ogsaa at kunne holde mig, ihvorvel det er vanskeligt, hvor man ingen Interesse eller Gjenklang formaaer at vække. At de politiske Forhold hertil bidrager Noget, vil De let slutte. Dog veed jeg, at De Tydsksindede ikke have Noget imod mig, og – man har sagt mig – at jeg ved min Tiltrædelse her gjorde et godt Indtryk paa dem. At jeg ikke deeltager i nogetsomhelst Politisk, vil De vide.

Det uheldigste Sted en Prædikant kan befinde sig paa, troer jeg nu rigtignok ogsaa eren Kjøbstad; der er næsten ingen Tilhørerkreds at samle. I en Hovedstad er det der dog formedelst Mængden af Indbyggerne.

Besyderligt nok – der var et Ord, De sagde mig den sidste Gang, jeg talte med Dem, som ofte er kommet mig i Tanke. Det var i Anledning af de Ord, hvormed jeg tog Afskeed med Menigheden – eller rettere mine Tilhørere paa Christianshavn. Der kan De see – sagde De – hvor farligt det er at være Taler. Deres Ord berørte mig i Øieblikket noget ømfindtligt, og jeg kunde ikke fremføre Spørgsmaalet: hvorfor. Nu har det ofte klinget i min Sjæl. Men nu kan jeg vel aldrig faae det besvaret, vel neppe engang om jeg talte med Dem.

Jeg har begyndt at læse en Afhandling om Dem i »Tidskrift för Literatur, Bergstedt, Stockholm«. De har vel sagtens læst den til liden Opbyggelse. Jeg har endnu kun læst Begyndelsen og uden Opbyggelse.

Det er først i den senere Tid, at mit Embede begynder at levne mig nogen Tid for mig selv. Jeg har Planen til et Par Skrifter i Hovedet; men naar de komme videre veed jeg ikke. Thi at prædike og holde Taler er for mig endnu i stræng Forstand at producere, og derfor har jeg ikke synderlig Kraft tilovers for noget Andet.

Det vil vel være overflødigt at bemærke, at mit Brev ikke er af det Slags Breve, der venter den regelrette

Følge af et Svar, ligesom det er overflødig at bemærke, at hvis det kom saaledes, saa kom det godt. Jeg har skrevet Dem til, fordi jeg ofte har savnet Dem og længtes efter at tale med Dem. Farvel! Gud være med Dem!

Deres hengivne

Haderslev d 11te Juli 1851

Kofoed-Hansen

Fra H.P. Kofoed-Hansen · 30. marts 1852 · til SK

Engang imellem altsaa vil De nok høre fra mig. De seer, jeg tager ikke denne Ytring forfængeligt, mindre endog end jeg havde ønsket at gjøre det, thi det kommer mig for, som om det var meget længe siden, jeg modtog Deres Brev, nøiagtigt veed jeg det ikke, da Deres Brev Intet indeholder, der kunde tyde paa et Datum eller deslige. Saameget kan jeg imidlertid see, at det er skrevet i Sommermaanederne, eftersom der ogsaa tales deri om Bade og en Fordeel ved at benytte dem, paa hvilken de almindelige Badegjæster vistnok neppe nogensinde har tænkt, ikke engang die Helden des jungen Deutschlands, hvis Badereiser de tydske Journaler samvittighedsfuldt berette, uagtet det ikke sees, at de – nemlig de badenden Helden – have den allermindeste Nytte af disse Badetoure idetmindste i psychisk Henseende, men at meget mere de Ord passe paa dem, der findes 2 Pet: 2, 22.

Forresten troer jeg, at De har løst den oppgivne Gaade aldeles rigtigt, om jeg end kunde have eet og andet at tilføie f: Ex det, at der unægteligt i det tydske Sprog er en rethorisk Kraft, der mange Gange ligesom af sig selv river Tanken ud af Sjælen – maaskee ikke til det Bedste, thi det foranlediger ogsaa let et »Viel Geschrey und wenig Wolle. Forleden Dag trængte jeg besynderligt til at høre en Prædiken, gjorde mig derfor selv fri og kjørte ud paa Landet, hvor jeg ogsaa hørte en Prædiken, der fast var lautere Wolle und gar kein Geschrey; den blev holdt af Pastor Boisen i Vilstrup. Jeg vilde helst prædike saadan, men jeg troer virkelig der er noget Tydsk i mig, thi ofte naar jeg allermeest vil holde tilbage, saa kommer meest Geschrey baade paa Dansk og Tydsk. Jeg veed dog ikke, om der i den Prædiken, jeg hermed sender Dem et Exemplar af, skulde findes mere Geschrey end Sagen medfører eller idetmindste tillader. Det var De maaskee saa god engang ved Leilighed at sige mig. Saalidt Lyst har jeg til at udgive nogen Samling af Prædikener, saamegen kunde jeg have til saadan engang imellem at sende en ud i Verden, men da jeg dog maaskee allerede for denne kommer til at betale min Bøde – eftersom jeg ingen Forlægger har fundet – saa vil min Kasserer neppe finde det tilraadeligt. Og maaskee De heller ikke vil finde det tilraadeligt efterat have læst denne. Hvis saa er, saa vilde jeg blive idetmindste til jeg er klavret eet Trin høiere op ad Stigen endnu. Thi at jeg er kommen eet op siden jeg forlod Kjøbenhavn, det er jeg mig bevidst og takker Gud derfor.

Naar jeg ikke havde vidst, at De veed at vurdere det menneskelige Liv i alle dets Retninger, saa vilde jeg have undret mig over, at De saa slaende forstod at udfinde Grundene til, at jeg har mindre Leilighed til at skrive nu end før. Tidligere troede jeg, at det ikke kunde blive saa, jeg troede f: Ex: at naar man blev gift, saa fik man overflødig Tid og finder nu at det Modsatte er Tilfældet, og hvordan vil det nu blive, naar jeg – som jeg om ikke lang Tid kan haabe – indtræder i et nyt Stadium af det menneskelige Liv og finder Consequentserne af Giftermaal for mig i levende, haandgribelig Nærværelse. Det er en egen Sag at gaae Sligt imøde, men er det saa for en Mand hvad maae det da ikke være for en Qvinde.

Og Forretninger har jeg ogsaa mangehaande af og flere en[d] vel overhovedet en Præst i Kjøbenhavn kan have; thi at prædike i fjorten Dage 5 Gange og vechselviist paa to Sprog, det tilfalder ikke nogen derinde. Meest kan jeg næsten sige, ere Bryllupper mig til Besvær, og saa faaer man en og anden Gang særegne Anmodninger, saasom af en Skipper igaar, der bad mig tage ham og hans Kone til Communion imorgen med Tilføiende, om jeg ikke ved Leilighed i Skriftetalen vilde tale trøstende til hende i Anledning af hans forestaaende Afreise? Det er mig endnu ikke ganske klart, hvorledes jeg skal forene dette med det ene Fornødne, ihvorvel der er Noget i mit Indre, der hvisker om, at man i Grunden aldrig kunde ønske sig det Bedre.

Saa være De takket for de to Smaaskrifter, De sendte mig i Sommer: Talerne om Regnskabet, som jeg har læst til stor Opbyggelse, den ene af Talerne ikke uden en vis – hvad skal jeg sige – Horreur, og det naturligviis netop fordi jeg maae erkjende Sandheden i, at føler man ikke Tilgivelsen, saa er det fordi man er svag i Kjerligheden. Jeg er iøvrigt glad i Følelsen af, at jeg synes mig selv at voxer i christelig Indsigt, og anseer det som en Løn fra Vorherre for min besværlige Gjerning med Confirmandunderviisningen, thi der kommer det fordetmeste, og Gjerningen er besværlig, besværligere næsten end paa Christianshavn og: »den visse Løn er liden«.

Saa takker jeg Dem ogsaa for Selvprøvelsen, som De vel ikke har sendt mig, men det nytter Dem ikke; thi paa en vis Maade tilegner jeg mig alligevel Alt hvad De leverer. Om Samtiden vil modtage Anbefalingen – ja, jeg maa næsten tvivle endskjøndt jo nok andet Oplag er udkommet, men der kommer ialfald en Fremtid, der vil det. Samme Pastor Boisen, som ovenfor omtaltes, holdt for noget siden her i Byens Klub et Foredrag over det danske Ordsprog: »der slaaes mangt et Slag i Øresund, hvorefter Intet kjendes« og sagde blandt Andet,

at der var to Slags Øresund, det store, ad hvilket man seilede ned til Kjøbenhavn, og det lille Øresund, ad hvilket man seilede ned til det menneskelige Hjertes Havn. Men det traf sig undertiden at man igjennem dette Sund ikke kunde naae Havn, og det kan da nu være af forskjellige Grunde, blandt andre ogsaa af den, at der var slet ingen Havn men kun et øde tomt Rum. Siden den Tid siger jeg ofte til mig selv: der slaes mangt et Slag i Øresund, hvorefter Intet kjendes, men man kan alligevel ikke bare sig for at slaes i Haab om, at det dog maatte træffe et lille Kjende.

De venter at see hvad jeg formaaer, naar jeg vil. Jeg vil meget, hvad jeg formaaer veed jeg ikke. Undertiden synes mig, jeg maatte formaae Endeel, andre Gange har jeg andre Syner. Men Tid har jeg virkelig ikke meget af. Ialfald bier jeg til min Tid kommer, thi jeg veed nok, den kommer paa en Maade, da jeg ikke kan undgaae den, og saa haaber jeg ogsaa, at jeg skal være ved freidigt Mod hvad der saa fordres af mig. Jeg var forresten ikke modig, da jeg tog til Christianshavn som Præst; det er mit Livs største Vovestykke, og først efterat jeg havde sagt Nei, saae jeg klart at jeg skulde have sagt »Ja« og der var endnu et Øieblik til at gjøre det om, hvilket jeg benyttede og har Gudskelov ikke havt Grund til at fortryde det. – Jeg seer det er gaaet Martensen omvendt, hvad Superintendenteskabet herovre angaaer; da han havde sagt Ja, blev det ham klart at han skulde sige Nei, og han havde Tid nok til at gøre det om. Jeg troer næsten han engang vil fortryde det. Jeg vilde nok have havt ham herover, thi jeg troer endda det vilde have været den heldigste, vi kunde faae, skjøndt hvad jeg senere har hørt har gjort mig noget vaklende i min Mening. Vist er det: her er en smuk og velsignelsesriig Virksomhed for den, der kommer hertil som Superintendent eller Biskop med Evner og Villie. Gid vi maatte faae en Mand, der har begge Dele. Hvor er han at finde? Kom selv herover! Her er meget at gjøre. Kjendte jeg blot C: Moltke saa nøie som min Kone kjender ham, saa vilde jeg foreslaae ham at bortføre Dem med Magt og sætte Dem paa den slesvigske Bispestol, thi godvillig gjorde De det sagtens ikke.

Det overraskede mig meget at see Brev fra Dem og ovenikjøbet saa hurtigt; thi jeg troede næsten De havde en horror naturalis for at skrive Breve, og at den Overraskelse, der greb mig falder ind under Bestemmelsen »Glæde«, vilde være overflødig at bemærke. Jeg har nu atter sendt Dem et Brev, men det at jeg saasart modtog et til Gjengjæld for det forrige, skal dog ikke forhindre, at min Glæde jo vilde blive ligesaa stor som forrige Gang, hvis det samme vederfares mig som dengang. En egentlig Correspondence antager jeg ikke ligger under Deres Tilbøielighed, thi ellers havde jeg jo nok enkelte Ting at kunne spørge om. Saa skriver jeg Dem helst et Brev, der kan have Følger og ikke Følger eftersom det ikke generer Dem eller generer Dem. Hvor mit Brev egentlig skal søge Dem, veed jeg ikke, derfor adresserer jeg det i det Ubestemte og stoler paa, at De har formegen Besvær af Navnet S: Kierkegaard, til at mit Brev ikke skulde kunne finde Dem. At sætte som sidst Nørregade 43 udenpaa, vilde vistnok ikke hjælpe især som jeg godt erindrer, at De den Sommer, jeg var i Kjøbenhavn, fandt Dem generet i samme Nummer af Nørregade ved Solstraalernes Reflex fra Brostenene. Hvorfor De egentlig flyttede fra Rosenborggade begriber jeg ikke, uden maaskee fordi De der havde Alt at tabe men Intet at vinde.

Jeg boer ganske behageligt i en Udkant af Byen, ene i et stort Huus med en lille Have, der strækker sig ned til en stor Sø, som ligger bag Byen og over hvilken jeg har Udsigt fra flere Værelser. Maaskee jeg alt sagde Dem det i mit forrige Brev, isaafald siger jeg som Pietro i Pretiosa – stjaalet, saavidt jeg mindes, ud af Shakespeare – De kan have besynderligt godt af at høre det engang endnu En daglig Sorg for mig og min Kone er, at de have skilt Værelserne i underste Etage ved at lægge Kjøkkenet i Midten, saa at vi intet Sovekammer kunne faae i Flugt med vore andre Værelser, hvorfor vi have Sovekammer snart hist snart her i Huuset ligesom Cromwel, og hvisaarsag vi ofte holder Raad om, hvorledes vi skulle have Raad til at gjøre Forandring i saa Henseende. Die ärgsten Nüsse des Lebens – hørte jeg afdøde Componist Weyse sige – sind die Kümmernüsse. Forresten have vi ogsaa andre Kümmernüsse men leve ellers meget lykkeligt snart paa Tydsk og snart paa Dansk, thi hun er tydsk født men taler ellers nu fortræffeligt Dansk og med en Accent, der har en vis sød Klang i mit Øre, jeg veed ikke om i Andres.

Skulde jeg erindre Noget, jeg ellers vilde have sagt Dem – som ingenlunde er umuligt – saa skal jeg indhente det ved snart at skrive et nyt Brev. Farvel!

Haderslev d 30te Marts 1852

Deres hengivne

Kofoed-Hansen

Fra H.P. Kofoed-Hansen · 13. juli 1852 · til SK

Det har ikke hændt saa ganske sjældent i den senere Tid, at jeg har truffet mig selv i en Samtale med Dem saaledes som den kan føres naar den man taler til er mange Mile borte og man altsaa af de Præmisser, man fra forrige Tider har, selv maa udføre Svarene. Hvad vi nu have talt om vil jeg ikke bebyrde Dem med. Dog er der een Ting, der har givet Anledning til saadanne Samtaler og som egentlig skulde have staaet i det forrige Brev, jeg skrev til Dem; da imidlertid det, der skulde været omtalt alt var passeret forlængesiden, saa glemte jeg det dengang og erindrede det først nogle Dage efter. Jeg veed jo nemlig, at De undertiden forraader et Bekjendtskab til det, der staaer i Bladene, der næsten grændser til det Vidunderlige, og saaledes kan det jo ogsaa være, at De i afvigte Efteraar bemærkede en kort Strid – jeg husker ikke længer om den gik gjennem

flere end to Nummere – udi det berømmelige Blad Dannevirke forstørstedelen om Dem. Jeg fattede allerede dengang den Beslutning ved Leilighed at lade Dem vide, at jeg ikke har skrevet Nogetsomhelst om Dem og ladet det trykke nogetsomhelst Sted siden jeg blev Præst og allermindst skulde jeg gjøre det i noget Dagblad. Som jeg blev Præst med en stor Utilbøielighed til at tale offentlig, saaledes har jeg nu ogsaa faaet en stor Utilbøielighed til at lade noget trykke. Den første Utilbøielighed har jeg maattet overvinde, den anden bliver det mig maaskee ogsaa engang beskikket at beseire.

Og hvorfor skulde jeg saa ikke lade Dem vide, at Menneskenes Tal i Verden ved mig er blevet forøget, idet min Kone for en Maanedstid siden fødte mig en Datter.

Saa kan De ogsaa gjerne modtage Meddelelse om, at foruden adskillige andre Kampe i mit indvortes Menneske føres der ogsaa den, at jeg ganske overordentlig gjerne vilde holde Bibellæsning i min Menighed men kan ikke overvinde en Frygt, som holder mig tilbage og denne Frygt er en sand Proteus. Snart klæder den sig paa som min Uformuenhed, snart som en Umulighed i at faae nogen til at høre dem, snart som en Umulighed i at finde en Tid til dem, der kan behage Folk.

Hvis De overhovedet vilde skrive mig til – men De har maaskee opgivet det – saa vilde jeg spørge Dem om dette mærkværdige Selskab, der efter Berlingeren har dannet sig i Kjøbenhavn, der søger Sandheden i Religionen efter at have drukket sig fuld i Negationen. Jeg troer næsten det er første Gang et ret levende Ønske har rørt sig hos mig om at være blevet i Kjøbenhavn, da jeg læste hiin Annonce. Saa havde man dog noget at kæmpe imod og man behøvede ikke først selv at nævne Modstanderen. Naar man saaledes har gaaet og maattet tale og virke netop igjennem lutter Ligegyldighed, der ikke engang gider udtale sig selv, maa det dog være en Lettelse engang at see Fjenden fare frem i Harnisk og med Sværd. Men maaskee det kun er Bajazzo, der har klædt sig ud for at udføre en fingeret Fægtning. See dette kunde jeg nok have Lyst at vide, men jeg erholder vel nok Kundskab derom paa en eller anden Maade.

Vi have her havt en Psalmebogsstrid, hvori jeg heller ikke har deeltaget uagtet jeg egentlig har været Part i Sagen, da jeg gjerne vilde indføre her Conventets. Vi bruge her den gamle Pontoppidanske, og da jeg nu troer denne for min Menighed er haard Mad og jeg gjerne gav den Melk saa forsøgte jeg at gjøre en Forandring, hvilket Forsøg strandede ikke paa Menighedens Modstand men paa Udenforstaaendes Indblanding. Jeg tilstaaer forresten, at ogsaa for mig selv er den Pontoppidanske Psalmebog temmelig haard Mad. Ak, var det blot Sagen selv, der ved denne Leilighed havde sat de Enkelte i Bevægelse og ikke Egen nytte, Indbildskhed, Fordom og Hovmod, saa havde jeg ikke havt saameget haard Mad – i anden Forstand – at fordøie, som jeg nu fik.

Hvor længes jeg efter engang igjen at tale med Dem, men det vil desværre neppe skee for det Første, thi der er ingen Udsigt til at jeg saasnart skulde komme til Kjøbenhavn. Man forlader nødtigt Kone og Børn og heller ikke ere Reisemidlerne overflødige.

Har De aldrig talt med den gamle Excellence paa Espe – Otto Moltke. Det er en fortræffelig Mand af den gamle Skole, og dog var han endnu ifjor saa livlig og havde Interesse for alt med sine 83 Aar. Nu er han desværre bleven greben af Hypochondri og nedtrykt legemligt og sjeleligt. Det faldt mig kun ind at spørge Dem derom, fordi De jo kjender Alverden, saa at det paa Athenæums Trappe var risikeerligt at møde Nogen, naar man gik ned med Dem. Samme Grev Moltke er min Kones Bedstefader.

Gud befalet!

Deres hengivne

Haderslev d 13de Juli 1852

Kofoed-Hansen

Fra SK · udateret [april 1847] · til Chr. Molbech

Mandag.

Høivelbaarne

Hr Etatsraad!

Hvad der er En kjert at gjøre, gjør man hurtigt; jeg iler derfor med at efterkomme Deres Ønske om een eller anden Bog af mig, bestemt for hiin det danske Sprogs tyske Ven. Maatte nu blot Opfyldelsen være efter Deres Ønske. Det medfølgende Exemplar af Enten – Eller er vistnok velconditioneret, men dog ikke ganske nyt. Bogen er nemlig udsolgt, saa det er mig en Umulighed at skaffe et nyt Exemplar, og dog synes det mig, at den Bog kunde være meest passende at sende. Er De da af samme Mening, saa er Alt i sin Orden. Ønsker De derimod en anden Bog, for at det kan være et ganske nyt Exemplar, saa blot et Ord, og jeg skal med en tjenende Aands Hurtighed »lystre Vinket«. Netop fordi det virkelig er mig kjert at opfylde Deres Ønske, netop derfor er det mig naturligviis ogsaa magtpaaliggende, at faae det ganske nøiagtigt at

vide.

Med Høiagtelse og Ærbødighed
Deres
hengivne
S. Kierkegaard.
Til
Høivelbaarne
Hr Etatsraad Molbech.
R af D. og DM.R af N. St.o: s: v:

hermed en Pakke.

Fra Chr. Molbech · 29. april 1847 · til SK

Lie Mag. S. A. Kierkegaard.

24. Apr. 1847.

"Jual man girer, girer man naar" — Altho' ombroent siges de : an motta
 gae vunderligt lille Brevet, sommed fæst og flor dy. Et alt
 Hincis Brev is ender for s' naarv sans betragt naar Brevet,
 endeligt og lue is at flor dy. gammel. Men dy komer
 vider naar — naar det ilt skal nyse die Brev gae lille, de
 fæst at indbilledigt, de is naturligtvis girer Hæder — for
 mig, de girer det s' procrastinærant Hæder, inmædlig fastigt.
 de faas Brev. de indtil naar at de salnaud Aes gae
 naar — s' dy faa det. Sæmneligt s' dy et Brev, somer is
indt, als udser indet for sin die Hæderens indt,
 at, som maa-bi lue. Et s' ilt gæst : at Brev ind, og
 vider Brevet for naar skum Læst ; det kom jo gæst
 an gae, om de for Brevt og : formulering af Brev,
 y de indt ? — Men is vil fæst antage, at de
 for vider et Brev, s' at et flor, som is ilt de girer.
 : indt for naar is indt, als for om salnaud Aes —
 als is indt naar vider lue. indt for Brev ilt at
 naar. De for faa, skum Brevet s' indt Brev gae
 Brev. At de indtil bringe skum s' indt Brev
 is indt s' indt Brev for Brev de, s' indt for de
 indt, Brev indt, overværdig indt — s' indt,
 de indt af indt indt, s' indt naar s' is
 Maad indt Brev. indt : at indt vil is
 de indt : at det indt is Brev naar
 mig indt og, at indt s' indt —
 at indt is indt, som kan indt
indt, og at indt Brev. indt s' is for det mig, s' indt
indt : indt : indt dy. indt s' ilt indt
 for mig, de indt Brev (indt indt
indt indt indt.) indt, is maa indt, is at
indt som indt indt (s' : indt
indt is indt indt for indt, men indt
indt indt indt, og mig indt.
indt

Ms. 23364^b V, 1.

29. Apr. 1847.

»Hvad man gjører, gjør man snart« – Dette omtrent siger De i en modtagen venskabelig *lille* Billet, hvormed fulgte en *stor* Bog. Efter dette Princip skulde jeg endnu før og snarere have besvaret denne Billet, endskiøndt den kun er et Par Dage gammel. Men dog kommer dette Svar – naar det ikke skal regnes til Svar paa Tilskrifter, der fordre det *øjeblikligt*, da jeg naturligviis gjør Undtagelser – hos mig, der hører til de procrastinerende Naturer, *umaadelig hastigt*. Jeg faaer Breve, der undertid[en] vente eet eller halvandet Aar paa Svar – og dog faar det. Sædvanligst er dog et Brev, hvorpaa jeg *intet*, eller næsten intet kan svare til Skrivers Tilfredshed, det, som maa bie længst. Jeg er ikke ganske i det klare med, om Deres Billet hører under denne Kategorie; det kom jo ganske an paa, om De har skrevet den i Forventning af Svar; og da hvilket? – Men jeg vil helst antage, at De har ventet et Svar, og det et saadant, som jeg ikke *kan* give; i Følge heraf svarer jeg *ikke*, eller først om halvandet Aar – Da jeg muligen kunde være lovlig Undskyldt for slet ikke at svare. De seer heraf, denne Billet er *intet* Svar paa Deres. At den imidlertid bringer dennes og Bogens Forfatter en oprigtig og hiertelig Tak for begge Dele, og tillige for den mærkværdige Bogs uventede, overraskende Forgænger – er noget, der følger af simpel Høflighed, og ligger saaledes paa en Maade udenfor Svaret. Saameget i det mindste vil jeg da ogsaa sige: at det interessanteste i Deres Billet var mig Efterretningen om, at Oplaget af »den store Bog« er udsolgt – et Phænomen i Vor Literaturhistorie, som kan behøve at studeres, ved at studere Bogen. Dette har jeg foresat mig, og allerede læst *to* Gange i »Enten – Eller« i *to* Dage. Dette siger ikke lidt hos mig, der aldrig læser danske Bøger (»*Aldrig*« betyder naturligviis *aldrig* reent *aldrig*.) Ja, jeg maa jo dog engang, i det mindste som extraordinarius Professor histor. literar. (og i følge *Tillægget* hertil i min Bestalling) lære at *kiende* en dansk Forfatter, som jeg hidtil kun »in der Ferne« har beundret, men hvis elskværdige Personlighed vist nok langt oftere, end han troer, er mig nær.

Deres hengivne
M.

Fra SK · 30. okt. [1848] · til Chr. Molbech

Modtaget 31. Oct. 1848.

Høivelbaarne Hr Etatsraad!
d. 30 Oct.

Saaledes lægger en Fader af og til Noget hen, som er bestemt for Barnet; ogsaa siger han stundom til Barnet, at han har gjort det. Tiden gaaer saa hen; Barnet troer stadigen, at det er som Faderen har sagt, om det end en enkelt Gang tænker: Gud veed om han ikke skulde have glemt det. Derpaa kommer Øieblikket; Faderen overrasker Barnet med Gaven, og det bliver nu bekræftet, at han har gjort, som han har sagt. Endeligen finder da Faderen sig foranlediget og forpligtet til at tilføie: Du veed endnu ikke ret at vurdere eller bruge Gaven, men den Tid vil nok komme. – Saaledes kunde De, kjære Hr Etatsraad, med Sandhedens gode Grund til den hos mig opsparede Gave, med hvilken De idag faderligt overraskede mig, tilføie – eller vil De det ikke, nu saa vil jeg tilføie, at jeg destoværre endnu ikke veed ret at vurdere eller bruge den. Ak, ak men naar skulde overhovedet for mig den Tid komme! Lige overfor en saadan Erudition, en saadan Videns Rigdom og et saadant Herredømme over det talløse Mangfoldige, føler jeg mig saa eenfoldig og fattig og overvældet, at det næsten er mig som kunde vi ikke forstaae hinanden, saa den egentlige Forstaaelse, til hvilken jeg ogsaa derfor knytter mig kun desto fastere, bliver mig mellem den Hengivenhed, hvilken jeg sandeligen veed at vurdere, og, som jeg haaber, at bruge uden at overbruge, den »Hengivenhed«, med hvilken De sendte Gaven, og den min Hengivenhed, med hvilken jeg takker; den min Hengivenhed, der jo vistnok lader et Misforhold tilbage, men ingen Misforstaaelse, da jeg forstaaer Misforholdet, at den første Hengivenhed er for stor en Gjenstand til, at al min Hengivenhed, som et Lige for Lige, kunde vexe den; den min Hengivenhed, i hvilken jeg, takkende, forbliver

med Høiagtelse og Ærbødighed
Deres
hengivne
S. Kierkegaard.
Til

Høivelbaarne
Hr Etatsraad Molbech
R af D og D M R af N o: s: v:

Fra F.L.B. Zeuthen · 11. maj 1848 · til SK

Tømmerup Præstegaard. 11 Mai 1848

Kjære Hr. Magister S. Kierkegaard!

Efterat have læst i Deres sidste Bog kan jeg ikke andet end sende Dem min hjertelige Taksigelse. Det er jo langt fra at jeg har læst Bogen igjennem, thi den bør læses langsomt, med Andagt og med Anvendelse, ligesom alle Deres senere Bøger, men den hører til de faa Skrifter, der just formedelst Modsætningen passe til os i vor nærværende Tilstand. Naar kun blot Mange, som tale om, hvad Tiden kræver, vilde agte paa dette væsentligste Krav!

Danmark bliver vel snart et fattigt Land, der hverken har Guld eller Sølv, men ved Skrifter som Deres, da ere vi dog rige, ja da kunne vi gjøre Andre, gjøre vore Fjender rige, idetmindste har de slet ikke saadant Noget derude, og jeg veed ingen anden Redning for den uhyre Religionsforvirring i Tydskland og andetsteds end netop saadan oprindelig dyb og riig Tale som den, De fører.

Angaaende Armodens Bekymring for den Dag »imorgen« kan vel Ingen skrive opbyggeligere end De, men der er ogsaa en Armodens Bekymring for den Dag »igaar«, der er en Bekymring ikke for hvad man skal spise, men for det man har spist og – ikke betalt. Denne Bekymring over Gjæld, som man ikke kan betale, ikke blot til dem, som kræve, men især til dem, som tie, men dog selv trænge, denne Armodens Bekymring er af den sværeste Slags og jeg vil ønske, at De engang vil skrive noget ret Opbyggeligt ogsaa derom. Der kan være for meget Sandt og Ædelt i denne Bekymring til at den ligefrem kan regnes til Hedningernes Bekymringer, men en Christen kan dog om ikke saameget ved nogen paa Sorgen selv directe henvendt Tanke (ja denne maa ofte gjøre Bekymringen større), saa i Bønnen overvinde ogsaa denne Bekymring.

Om De end ikke har Tid til at tage imod Besøg, saa antager jeg dog, at De nok kan faae Tid til at læse disse Linier, som jeg følte Trang til at skrive.

Deres hengivne og taknemmelige

Zeuthen

S. T.

Hr. Mag. Art. S. Kierkegaard

i

fr. Kiøbenhavn

Gammel Torv, Hjørnet af Frederiksberggaden

Fra SK · udateret [maj 1848] · til F.L.B. Zeuthen

HøistæredeHr. Magister!

Tak for Deres lille Brev, som jeg ikke blot har havt Tid til at læse, men givet mig god Tid til at læse. Tak for Bemærkningen om den Dag igaar. Lad mig takke Dem for den idag, jeg skal nok huske den imorgen. See, saaledes har De skaffet mig en Bekymring for den Dag imorgen! Naar De kommer til Byen, seer jeg Dem formodentlig ogsaa hjemme hos mig (mellem 11-1 Formiddag), hvad De jo har betinget Dem. Sidste Gang maatte jeg bede Dem at lade være at komme fordi jeg just den Gang sad og læste Korrektur. Deres ærbødigste

S. Kierkegaard.

Fra SK · udateret [1848/49] · til J.L. Phister

Høistærede!

Hvo Forfatteren af denne lille Opsats er, vil De vistnok selv let see; dog ønsker han at være ukjendt.

Det var i flere Henseender en mig behagelig Ferie-Tid, der anvendtes til det lille Arbeide. I og for sig selv er det jo allerede en Nydelse at sysle med en interessant og værdifuld Gjenstand, en virkelig kunstnerisk Præstation. Dernæst var Arbeidet mig kjert, fordi jeg nu engang har sat mig i Hovedet, at jeg er i en Slags Forbindtligheds Gjæld til Kunstneren. Endeligen var det mig ikke mindre kjert, fordi jeg – og som jeg endnu haaber, ikke forgjebes – smigrede mig med det Haab muligen at gjøre Dem en Glæde dermed.

Saa forsmaae da ikke til Foræring at modtage det lille Manuscript, der jo er som beregnet kun paa een

Læser. Thi hvis jeg lod Artiklen trykke, og den blev læst, om saa var, af Alle - naar den ikke blev læst af Dem, da havde den ikke fundet sin Læser; og paa den anden Side, naar den er læst af Dem - selv om ellers ingen Anden faaer den at læse, saa har den naaet sin Bestemmelse, fundet »Læseren«, den Eneste, ja den Eneste, da jo end ikke jeg, Forfatteren, vover at sammenligne mig med denne Læser, som var jeg den lige saa competente.

For at ende med Begyndelsen: det var mig i flere Henseender kjert at skrive den lille Opsats - nu saa lad det ogsaa dog paa een eller anden Maade være Dem kjert at modtage den, og med den en Hilsen fra en - ukjendt - Beundrer.

Til

Hr Skuespiller Phister.

Fra SK · 31. dec. 1850 · til J.L. Phister

Nytaarsaften 1850.

At denne Bog først nu kommer Dem til Hænde, har sin Grund i en ganske tilfældig Omstændighed, jeg gjerne kan betro Dem, naar det bliver i Fortrolighed mellem os, da det, unter uns gesagt, angaaer en vis Magister, til hvem vi Pseudonymer nu engang have et Forhold, vi ikke kan frigjøre os fra.

Da Bogen, i hvilken, som De maaskee veed, ogsaa Deres berømte Navn har fundet en Plads, udkom i andet Oplag, blev øieblikkeligt et Exemplar bestemt for Dem. Men tilfældigviis boede ovennævnte Magister den Gang i Huus sammen med Dem, og hittede han nu paa, at jeg ikke kunde faae Lov at afsende det, saa længe de boede i Huus sammen.

I første Øieblik blev jeg ærgerlig over denne Særhed, utaalmodig, maaskee saa meget mere som jeg vel vidste, at ethvert mit Forsøg paa at forandre hans Beslutning vilde være forgjeves. I næste Øieblik sagde jeg til mig selv: »bien«, det maa man nu finde sig i. Men i det tredie Øieblik da jeg var kommet lidt til Eftertanke sagde jeg til mig selv: men min Gud, i Grunden har Magisteren truffet det Rette, under »Særhed« maaskee skjult noget ganske Andet, eller i ethvert Tilfælde hjulpet mig til at finde det Rette, at naae en Reflexionens Bestemmelse, hvilken ganske er efter mit Hoved; og jeg forstaaer mig dog ogsaa lidt paa Reflexion, hvad jeg her gjerne kan tale om, da jeg taler til den Kunstner, hvis Styrke er Reflexionen.

Hvis De nemlig den Gang havde modtaget dette Exemplar, sæt da det eet eneste Øieblik kunde være faldet Dem ind: det er nu blot fordi jeg boer i Huus sammen med Magisteren - og det var jo dog muligt: det vilde have forstyrret mig al Glæden af at sende Dem det. Nei, i Forhold til hvad vi Pseudonymer foretage os, bør Magisteren paa enhver Maade holdes udenfor, som var han ikke til.

Modtag det da nu; mig har det hele Tiden igjennem været en kjer Tanke, at Øieblikket nok vilde komme, og kjert er det mig nu at afsende det, frigjort fra enhver Tilfældighed, sikkert mod enhver, hvad jeg vilde kalde, kjedeligere Misforstaaelses Mulighed, ikke et Indfald - nei, dertil er der for længe dvælet ved denne Tanke - og dog let som et Indfald.

Victor Eremita.

Fra SK · 4. aug. 1849 · til C.E. Kiellerup

d. 4. Aug. 49.
Høistærede!

Var det ikke 6 Gange at den tilsendte Flaske Madeira havde passeret Linien? Vær forvisset om, at det idetmindste er 7 Gange, at jeg - nær havde jeg sagt, har husket paa, - og det forstaaer sig, det kan jeg ogsaa sige, men jeg maa tillige sige, at det idetmindste er 7 Gange, at jeg har glemt, at jeg dog skulde takke Dem for Foræringen.

Men for ikke at fordybe mig i Vanskeligheder og Vidtløftigheder betræffende det at huske og glemme,¹ Vidtløftigheder, der maaskee skulde ende med, at jeg for ottende Gang glemte at takke, saa afbryder jeg - ved at udbryde i Tak for det Tilsendte, mit Udbytte af hiin store videnskabelige Expedition, paa hvilken De, hvad jeg seer af Billes Bog, nær var blevet et Vildfarelsens Offer for Deres Iver. Det er ikke let at beregne,

hvad deraf kunde være blevet Følgen for Dem selv, for Expeditionen, for Videnskaben, for Danmark, for Europa; men derimod er det meget let at see, hvad Følgen deraf vilde være blevet for mig, at jeg nemlig ikke havde faaet hiin Flaske Madeira. Saa nær har jeg altsaa været ved at gaae Glip af det Tilsendte, desto mere Grund til at takke for det.

Deres ærbødige
S. Kierkegaard.

1 *Anm:* Men snurrikt og mærkeligt nok er det dog, at medens det er uhøfligt betræffende Noget, man skulde huske, at have glemt det, saa er det derimod høfligt, at have glemt det 7 Gange, hvilket man ved første Øiekast skulde fristes til at ansee for 7 Gange saa uhøfligt.

Til

Hr Cand.Kiellerup.
Adjunkt.

Fra SK · udateret [dec. 1849] · til P.M. Stilling

Lad mig dog takke Dem for det modtagne Exemplar af Deres lille Bog. Vi sees saa sjældent, at det næsten er som levede vi ikke i Bye sammen. Naar da engang et Tilfælde, en Styrelse eller hvad det nu er, lykkeligt fører vore Veie sammen, skal jeg, hvis De ønsker det, gjøre mig en Fornøjelse af at udtale mig om, hvad der i Bogen er præsteret.

Befind Dem vel; vær stærk, naar Smerte vil gjøre Dem svag; kæmp, naar Oprør raser derinde; tie, naar det er paa det Heftigste, og naar der saa er blevet lidt Stilhed, da tael med Dem selv, for at erhverve Hukommelse til næste Gang; opbyg Dem ved den skønne Dobbelt[]hed i Sproget: at slaae sig til Ro; betænk, at den første Betingelse for Forvandling er at spindes ind, den første Betingelse for uendelig at faae Fart er Standsning.

»Denne glade Juletid« vil vistnok for Dem være en Sorgens Tid. Det forstaaer jeg. Just derfor mener jeg, at denne lille Billet fra mig vil være Dem kjærkommen. Thi, ikke sandt, hvis jeg foruden Dem selv skulde takke Nogen, at jeg i Dem har faaet en omhyggelig Læser, hvem Læsningen frigjørende fængsler, maatte det vel nærmest være Deres afdøde Hustrue. Som De da henfører Alt til hende, saaledes henfører jeg igjen Dem til hende, og saaledes har ogsaa jeg, den hende ganske Fremmede, en Anledning til at mindes hende.

Deres hengivne
S.K.

Og det gjør jeg med Glæde; med Glæde seer jeg i Dem en erklæret Tilhænger af en Forklaret. Saaledes forstaaet — lad mig sige Dem det — er Deres Liv. De er Mulighed; det veed jeg at vurdere, ingen Kjender af Ædelstene har et skarpere Blik for Straalebrydningerne end jeg for den eksistentielle Muligheds ædle Kostbarhed. Ved i from Indvielse ganske at tilhøre en Afdød er man temmelig sikkert mod at spille sin Tid paa Ubetydeligheder eller at narre Livet hen i »alvorlig« Forfængelighed. Ens Kraft — og man vil faae Kræfter, flere og flere Kræfter, ædlere og ædlere Kræfter — Ens Kraft vil i Hjertets Oprigtighed rette sig mod Eet. Ens Liv vil blive betydningsfuldt for En selv, vil faae dybere og dybere Betydning for Andre. Og naar saa dette Liv er fuldendt, der inderligt tilfredsstillede En — thi det var jo dog et Samliv med den Afdøde — saa hedder det i Afskedens Øieblik fra dette Liv »jeg ønsker ikke at erindres; dette Livs Betydning er et Minde om den Afdøde, hvem Eftertiden taknemlig skal mindes for hvad jeg har udrettet«. Saaledes hedder det i Afskedens Øieblik fra dette Liv; og der er neppe Tid til at faae det sagt, thi Afskedens Øieblik er jo ogsaa Mødets Øieblik med Den, fra hvem man væsentligen aldrig var skilt eller aldrig var væsentligen skilt.

Fra O.L. Bang · 28. dec. 1849 · til SK

d: 28 Dcb 1849 Kiære Ven!

Kunde De ikke have Lyst til at see een af Deres Pens, Ords, Tankers Beund[er]erinder — hvoraf De har saa utallige — det var nu Indledningen! Texten er

Vil De i Morgen Middag spise hos mig Kl. 4½, foruden den Dem ubekendte Frue Bang og Datter vil De træffe en Fætterske, som De vel kan lide og hendes Fætter, som De ogsaa kan lide.

Som Læge kan jeg forsikre Dem, at min Indbydelse er aldeles uskadelig.

Deres
O Bang
S. u.
S T

Hr. Magister S. Kierkegaard

Rosenborggade i det nye Huus
nærmest Tornebuskegade

Fra O.L. Bang · 25. sept. 1850 · til SK

Magister Søren Kierkegaard!
Kiøbenhavn d: 25 Sept. 1850
En Bog til mig! fra hvem? – i Hast
For mine rappe Fingre Seglet brast,
Fra Anticlimacus? hvad eller fra
Udgiveren, den vidtberømte Søren!
Jeg havde neppe læst det, førend
Jeg følte, at jeg maatte Pennen ta'e
For paa Papiret at udgyde
Den Tak, som fra mit Hierte steeg,
Selv spurgte jeg, snart rød, snart bleg,
Hvad mon vel dette kan betyde?
Mig, Lægen, den, der ei var fri
For lidt uskyldigt Roderie
med alskens Slags Philosophie,
Mig sende slig en Bog, hvori
Det kan ei være muligt andet
End at, – saa christeligt et Navn
Den har indprentet paa sin Stavn –
Den ofte i det Rige landed,
Hvor kun den »dybe Tanke« naaer,
Og min, den altfor lette, stille staar
Ved Grændsen, seer derpaa med Længsel,
Men tør ei dreie Døren paa dens Hængsel;
Og nu – jeg seer en Mand ved den
Som synes mig imødekomme
Og sige smilende: »Min Ven!
»Der var jo flere Tanketomme,
»Som Kysterne besteeg og hvem
»Dog dette Rige blev tilsidst et Hiem
»Hvorned de siden Intet vilde bytte;
»Der er det jo, at Tanker, skiulte før
»I Hiernens Millioner Rør,
»Opfostres til – at giøre et Slags Nytte;
»Thi kom kun ind! Du dem tillukte troer,
»Vist ikke! stol kun paa mit Ord!
»Ventilerne – hos Dig vist ikke rustne –
»Skal aabnes snart og ere først
»Dæmningerne for Alvor brystne
»Du selv ei stille kan Din Tørst
»Du vil, som jeg, ei kunde hindre Strømmen
»Fra, mod Din Villie, at styrte ud«. –

Paa denne Tale uden Hovedbrud
Og uden lang Betænkning, uden Rømmen
Jeg svarer kun: »Maaskee og maaskee ei!
»Jeg vil bemærke, hvad Du vel kan vide,
»At ham, Du talte til, at netop Jeg,
»Som Pegasus tidt prøvede at ride,

»Skiøndt Skolen selv jeg aldrig giennemgik,
»At jeg, der saa ringe Plads ei fik
»Blandt Præsterne i Fru Hygæas Tempel,
»At jeg, som bær Minervas Stempel
»Paa Fingerringen og foran mit Navn,
»Mod Philosopherriget styrede min Stavn
»Og seiled rundt om de skyehøie Strande,
»Ja! vovede vel ogsaa paa at lande,
»Naar Provisionen, som nødvendig var
»For dette nys omtalte Par,
»Udfordred, at jeg skulde den formere,
»Men dybere i Landet ei,
»Til Hovedstaden mindst, indslog min Vei,
»End mindre turde jeg saa dristig være
»Ind i det Allerhelligste at gaae,
»Og derfor standsed jeg mit Skridt itide;
»Jeg er saa gammel og er dog saa ung
»Naar hiint jeg eene bliver, jeg vel vil viide,
»At gribe i Philosophiens Pung« -
»Men«! raaber Du, »hvortil vel al den Snak?
»Læs i den Bog, hvorfor Du siger Tak!
»Paa Titlen Philosophens Navn at finde
»Er ikke nok til Troen, at derinde
»Det sværtforstaaelige skal ha'e Plads,
»Min Bog er kun et Pas
»Til hvad der eene her i Verden baader,
»Og, som kan aabne, dog kun ærligt brugt,
»De mange Laase og de stærke Skaader,
»Ved hvilke Herren har sin Himmel lukt
»For hver, som stolt af Christen Navnet,
»Med Læbens Tro til Skalkeskiul,
»Ei paa sin Livsvogn standser Syndens Hiul,
»Men aldrig har den Christus favnet
»Som ved sin Daad, ved sit Exempel
»Har paa sin Lære sat et varigt Stempel« -
Hvis det er saa! - nu vel! da kan Du tro,
At, naar mig Choleraen under Roe,
Jeg skal den sorte Guldsnits Bog
Fremtage og da snarlig finde
De Diamanter, som Du fæstede derinde,
Og andetsteds mig ofte til sig drog;
Endskiøndt - selv iblandt Sandheds Venner
Den første, Du ei bliver vred, ifald
Jeg følger her mit indre Sandheds Kald -
Endskiønt jeg i Indfatningen gienkiender
Philosophens ultrakunstneriske Haand,
Som til at fattes, fordrer tidt en Aand
I Mængdens Hierner vanskelig at finde

Min Tak imidlertid - modtag igjen!
Din Skat jeg stiller ikke hen
Imellem de profane Bøger,
Som i en Doctor-Hylde staae;
En bedre Plads for den jeg søger,
Hvor ind og ud den tidt vil gaae,
I Fruens Bogskab; der den finde vil
Ei mindre Frøknen, som alt længe til
De »Kiærlighedens Giærninger« har lyttet,
Som af Din rige Tanke var Udbyttet.
En mundtlig Hilsen har jeg stundom bragt
Til Dig fra Julie, fra den Cousine
Som efter Dine og vel ogsaa efter mine
Anskuelse - dog mellem os kun sagt -
Blandt Qvinderne i hele Slægten
Har faaet meest af Aande Vægten.

Jeg hende nylig, sidst i Ugen saae,
Og da mit Øie just faldt paa
En Bog af Dig, som der opslaaet laae,
Hun sagde: »jeg vil ei unnlade
»At vise Dem et Par af disse Blade!«
Taarnhøie, skummende og uden Dæmning
Der Din[e] Tankers Bølger gik,
Paa deres Grændser jeg ei Øie fik,
De satte mig omtrent i samme Stemning
Som, naar – det selv Du giette maa.
Thi nu – nu gaar min Pen istaa.
Hvis den formeget skrev, for hurtigt løb,
Da er ei Skylden min, – nei, i mit Svøb
Og derfra i mig selv indsmutted,
Maaskee kun af en Dæmon puttet
Et Vist, jeg veed ei hvad, Qvæksølv maaskee
Som er at høre, er at see
I alt, hvad jeg mig foretager,
Og hvoraf Nytte mindst jeg drager.

Og nu et Raad, saa ærligt meent
Som det vist neppe komme kan forseent,
Skiøndt Vanen har Dig lagt i Lænker,
Du, som dem smeddet selv, forstaaer
Vel og, hvordan Du løst dem faaer,
Du giætter vel, hvad jeg med dette tænker!
Lad Lykkehæffet ikke blot
Ved Gade-møder Dig det Selskab bringe,
Som Du anseer for klogt og godt,
Stræb kiæk Din Vane at betvinge
Og – Dit Princip! søg, hvad Du nu kun slumper til!
Besøg de Mange, som saa høit Dig skatte!
Og troe mig overalt man vil
Nærværelsen af Dig indfatte
I Mindets Ramme, bag ved Glædens Glas;
Men finder Du mit Raad tilpas,
Og vil forsøge det at følge,
Saa lad ei blot Din Tankes Bølge
Men ogsaa Dig skinbarlig selv engang
Henlægge Veien til Din Oluf Bang

S. T.

Hr Magister Søren Kierkegaard

Rosenborggade 146. A.

betalt

Fra O.L. Bang · 17. aug. 1851 · til SK

Kiøbenhavn d: 17' Aug 1851

Forleden Dag jeg ved min Hiemkomst fandt
Paa Skriverbordet tvende smukke Skaaler
Af ravnsort Marmor med en gylden Kant,
»Hvo« – tænkte jeg mon disse mig tilmaaler«?
Jeg aabned Laaget, saae paa hver en Ret
Indpræget »Kirkegaard«; blev dog ei bange
For at Udtydningen var den, som let
En Overtroisk kunde strax undfange.

Der var ei Død imellem Laag og Bund,
Men der var Liv, saavel i Fredags Kosten,
Som i den anden, der ei uden Grund
Antages kan for Smørret og for Osten,
Som ved saa mangt et Bord anrettes sidst.
Jeg nød af begge og endnu jeg smager
Den Søren-Sauce, der her gandske vist
Hver Lækkermund trods nogen Ting behager.

Lad kun den simple Mand, som elsker Grød
og Flesk og Kaal og Ærter og, hvad mere
Af den Slags man hans fine Gane bød,
Ei finde Lyst dertil; sin Krop at nære,
Sin Vom at fylde er jo kun hans Sag;
Den Spiritus, han ønsker, er den lette,
Den flygtige, hvis Ruus er kun en Dag;
Det nytter ei for ham Liqveur at sætte.

Altsaa jeg modtog Retterne, men dem
Jeg smagte paa ikkun en lille Smule,
Thi jeg med Flora strax fløi fra mit Hiem,
For mig paa Laaland i en Borg at skiule;
Naturligviis det var de Syge, som
Jeg nødig vilde mig opdage skulde,
Og lykkelig jeg til de Kyster kom,
Hvor Østersaltets blanke Bølger rulle.

Hvor den Sophie, som Dig er bekiendt
Fra Eva Homo og fra Blancogade,
Fem Ugers Ophold netop havde endt
Og vilde Slottet endnu ei forlade.
Det Slot er Aalholm, viden om berømt,
Hvis alentykke, stærke røde Mure
Endnu ei blev til Undergang fordømt,
Men staaer urokket, dog med Aldrens Fure.

Der boede nu min Hustrue, mine Børn;
Did ilte jeg med de mig sendte Retter,
Og over dem, ja, som en hungrig Ørn,
Faldt Moer og Datter; og jeg forudsætter,
At dermed færdige blev begge to;
Jeg veed det ei, thi selv jeg Dagen efter
Til Hiemmet vendte, for igien min Klo
At slaae i vildledt Blod, i tabte Kræfter.

Med andre Ord: for hos mit syge Folk
At være, hvad jeg altid gierne vilde:
Naturens Tiener og dens sandrue Tolk,
Og lade Kunsten smukt sig holde stille.
Det kan den Læge, som med Kroppen kun
Befatter sig, men det kan ei, desværre!
Den, som i Cuur fik Siælen; allenstund
Naturen der er en uvorren Herre.

Jeg skammer mig, naar gaae jeg laer mit Blik
Paa hvad Du gav mig og paa, hvad jeg sendte,
Den Søbemad, som fra mit Kiøkken gik,
Og hvor du vist en Kogekunst gienkiendte

Som den, der tidt i Feldten gjør til Kok
En Piber-Dreng, en Officeers Opvarter;
Du ved den første Skee fik sikkert nok
Og udholdt ei en fortsat Spisnings Marter.

Ja, Søbemad, tynd Suppe med et Par
Rosiner i, paa en Leerskaal serveret,
Det selv jeg indseer grant, den Eva var,
Som dristig jeg til Dig har expederet,
Imedens Du mig kraftigt Vildt har bragt,
Velstegt i Sørens Ovn og dertil Blommer
Og anden Frugt i Spiritus nedlagt,
Hvorpaa Din Forraadskielder aldrig tom er.

Jeg tilstaaer ærligt, snart det mig fortrød,
At Eva af min Streng blev kaldt tillive,
Og ikke mindre, at jeg hende bød
Det Tilnavn, som jeg aldrig burde give;
Vist Ingen kan indsee saa godt, som jeg,
Hvor ringe Eva staar ved Adams Side,
Men klog bagefter være, nytter ei,
Nu har jeg syndet, og nu maa jeg lide.

Dog hvad er det? – jeg seer den tredie Side
Alt opfyldt af min skrivelystne Pen,
Og hvis jeg nu, som Alle, maatte vide,
At Du har hiemme een, som ligner den
Undskyldninger jeg lod derfra udstrømme,
At Du tilgiver, jeg jo forud veed,
Og at Du naadig vil min Synd bedømme,
Derfor mig Borgen er – Din Kiærlighed.

Den Kiærlighed, der fylder alle Blade,
Hvor Du din rige Tanke lod udgaae,
Den er saa skøn, saa hellig, kan ei skade,
Som den, min stakkels Eva stødte paa;
Ja det er den, jeg stoler paa, naar rolig
Jeg sender Brevet til den Kirkegaard,
Som ei er Dødens, men kun Livets Bolig,
Hvor dette daglig af hver Grav opstaaer.

Men nu, Lev vel til muligt i et Stræde,
Paa Torv og Gade eller i en Port
Ved et tilfældigt Møde vi os glæde,
Hvad i det mindste jeg saa tidt har gjort;
Lev vel! og rymp formeget ikke Næsen
Af, hvad jeg skrev; dog, nok for denne Gang!
Hygæa nu begynder paa sit Væsen
og bort fra Musen river Oluf Bang.

Hr.
Magister
Søren Kierkegaard.